ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

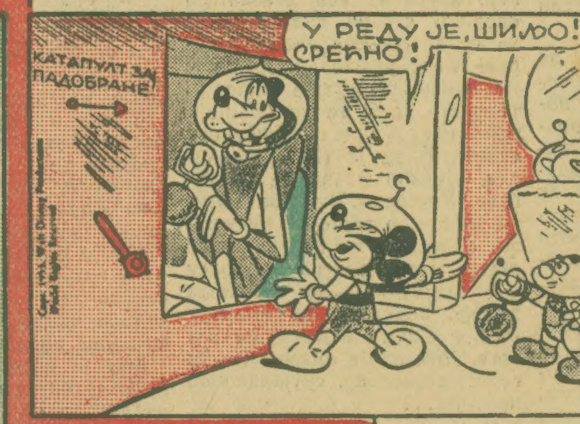
ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

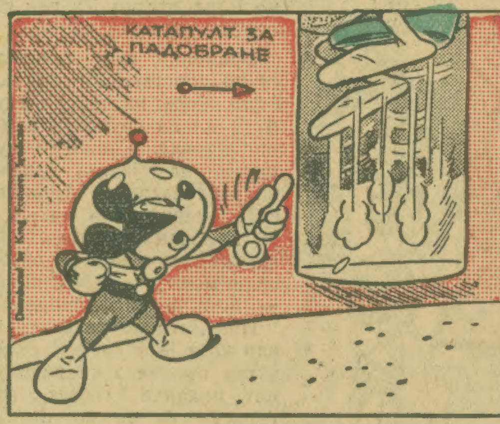
Година XVII — Број 177 — Субота, 21 мај 1955

Мики и Шиља као истраживачи

32

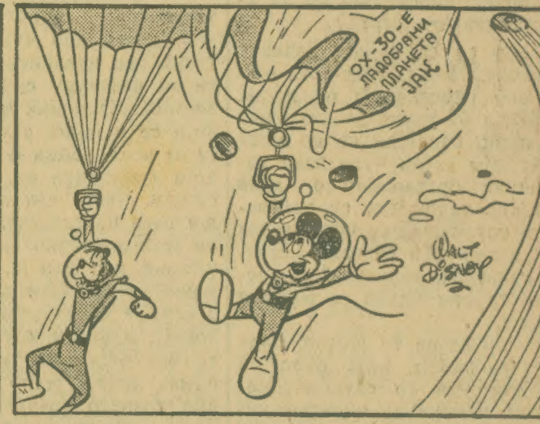

Суђење Робину Линку, роботу

Ц. Стерн

(4)

Да, то је био непромишљен поступак. Мене би, на основу Томовог позивања на Хабеас корпус, у сваком случају ослободили затвора. Ја сад увиђам да сам био сувише нестрпљив и да сам се понео као дивљак. Али, ја не могу да разумем због чега ви људи све ствари обављате полако и сматрате да је потребно држати се формалности. Још много ћу морати да учим о вама и о вашем начину живота. Много...

Том ме, ипак, није укорио због мог пренагљеног поступка, већ ме је без речи узео за руку и извео из затвора, испунивши претходно све потребне формалности. Наиме, морао је да потпише изјаву да он гарантује за моје будуће понашање, као и да нећу покушавати да побегнем.

Они су, вероватно, чули да сам осумњичен за убиство, па су се побојали да не починим какав нов злочин. Осећао сам њихов страх и био сам тужан због тога.

Кад смо ушли у читаоницу, спустио сам се на удобну столицу и стао да преврћем листове једне од научних књига које је Том изабрао за мене. Моје очи раде на телевизиском принципу, а памћење ми је у правом смислу речи фотографско, тако да је довољно да погледам једну страницу па да у глави имам читав њен садржај. Због тога се моје читање своди на прелистављање књиге.

На супротној страни малог стола за читање, лицем према мени, седео је неки постарији човек. Није ни дигао главу кад сам ја сео, јер, удубљен у своју књигу, није чуо читаоницу. Лице му је било бледо. Од изненађења или страха?

Новине, све без изузетка, биле су против мене. Сваког дана, и то на првим страницама, објављивани су напади због попустљивости и немарности претставника закона. Они су дозвољавали, грмеле су новине, да се једна убилачка машина слободно шета градом. Ја сам Франкенштајн, дело једног полуделог генија, грдоба којој је он дао облик човека. У свом безумљу доктор Линк је, тиме што ме је начинио у људском обличју, хтео да извргне руглу читаву људску расу. Машина се пробудила и, као што су то прорицали писци фантастичних романа, сада угрожава човечанство. Ја сам само претходник, шпијун можда, тајне хорде металних демона која само чека погодан тренутак па да се сручи на недовољно опрезно Човечанство. Ту реч писали су сви великим словом.

Временом сам схватио да су то сопственици листова чинили више из трговачких побуда но из глупости или правог страха. Стварали су капитал на једној несвакидашњој сензацији. Новине су се продавале као никад раније, а новац притицао. То што су својим чланцима разбуктавали машту и страх читалаца, за њих је било споредно.

Ипак, нашао се један новинар који је у својим чланцима устао против хистеричних бојних поклича својих колега, тврдећи да не постоји доказ да робот доктора Линка претставља опасност по човечанство и да сама сумња не може бити довољно оправдање да се уништи један овакав епохалан проналазак. Знао сам да је писац тих чланака био млади репортер кога сам видео у суду. Добио сам, сасвим неочекивано, још једног пријатеља. Сад сам их имао два.

Два — међу педесет хиљада становника нашег града. А можда и међу десетинама милиона грађана читаве наше земље, који су читали о мени и под утицајем објављених чланака, ставили се на страну мојих непријатеља.

Време између мог пуштања из затвора и суђења провео сам с Томом у граду. Прокрстарили смо га уздуж и попреко. Често смо одлазили у банку, где је он имао много посла око сређивања стричеве заоставштине, а нешта ређе и у градску библиотеку, да би тамо преврнуо све правничке књиге које би му могле бити од користи у претстојећем процесу. Понекад бисмо једноставно шетали улицама, пажљиво проучавајући држање пролазника. Била је то Томова идеја, боље рећи покушај, да навикнемо људе на моје присуство и изглед и некако ублажимо оштрицу њиховог страха.

Страх! Он се као плима дизао свуда где бих се ја појавио. Слепи страх који је нагонио људе, да, заборавивши на своје достојанство, беже главом без обзира. Догађало се понекад да шофери, угледавши први пут моје светлуцаве, металне облике тако сличне људским, а ипак њима тако туђе, изгубе присуство духа и налете својим колима на нека друга. Осећао сам велику потиштеност. Зар ћу ја увек изазивати страх?

Деца су се најпре навикла на мене. Можда због тога што су она радозналија од људи. Понекад би група дечака ишла за нама, бацајући се на мене шљунком да би чули како каменчићи одзвањају о моје метално тело. Чак су испевали и потсмешљиву песмицу на мој рачун. „Ти си само метална конзерва, конзерва“, — певали су они идући за мном и Томом.

Нисам се на то љутио, мада ми, признајем, није било ни пријатно да то слушам. Међутим, понеки од одраслих кикотали су се кад би је чули. А људи не могу да се смеју и да се боје истовремено. Уствари, дечаци су ми својим задиркивањем чинили услугу. Тако је бар Том тврдио. И он би се, покушавајући да то од мене сакрије, насмејао понекипут. У мени се почела рађати нада да ће, временом, људи престати да ме се плаше.

Нажалост, све су то биле узалудне наде. Мој одлазак у градску библиотеку био је низ непријатности, како за мене тако и за остале посетиоце. Читаоци су се, чим сам се ја појавио у холу, распршили на све стране, и не сачекавши књиге које су тражили. И непријатан звук изазван спуштањем мог металног тела на столицу. Али, у тишини која је после тога настала, непрекидно зујање мог унутрашњег механизма ипак је продрло до његове свести. Нагло је подигао главу, погледао ме прекорно и поново је спустио поглед на књигу. Прошло је добрих десет секунди пре но што му је постало јасно кога је видео и он поново диже поглед. Био је запрепашћен. Затворио је очи, па их потом нагло отворио. Дуго ме је нетремице посматрао, а затим се полако дигао и, као да се у том тренутку сетио да има какав састанак или неодложан посао, напустио је

III

У току те две недеље збио се још један догађај. Пожар. Том и ја шетали смо главном улицом кад су сирене стале да завијају. Пожар је избио на неколико стотина метара од нас, у једној десетоспратници, из чијих је прозора куљао црн, густ дим.

Узбуђење изазвано пожаром учинило је да људи забораве на мој изглед. Свет се тискао недалеко од нас, многи су се у гужви чак и очешали о мене, али овога пута као да ме нису примећивали. Сву њихову пажњу заокупљала је висока зграда у пламену.

А призор је заиста био узбудљив. Ватрогасна кола стигла су за тили час. Пре но што би човек трепнуо, лествице за спасавање већ су биле прислоњене уз зграду и ватрогасци су се верали уз њих. У запаљеној згради било је у том тренутку дванаест особа. Бар тако се у први мах мислило. Једну по једну, ватрогасци су их изнели из ватре. Међутим, кад се већ и последњи од спасилаца спустио на земљу, на једном од прозора седмог спрата појавила су се два од страха избезумљена лица. Дим који је избијао из зграде брзо их је заклонио.

Из окупљене гомиле дигао се вапај очајања. То двоје било је осуђено на пропаст. Јер, ватра је већ лизала по спољној страни зидова, тако да су ватрогасне лествице морале бити уклоњене. Додуше, платно за искакање било је разапето, али га несрећници или нису видели, или нису схватили да је то, иако опасан, једини начин да се избаве. Уосталом, њихови позиви за помоћ више се нису чули. У једном тренутку, кад је ветар мало разгрнуо завесу од дима која је обавијала зграду, видех да на прозору седмог спрата нема више никога. Дим их је омамио и они су се, вероватно, срушили крај прозора...

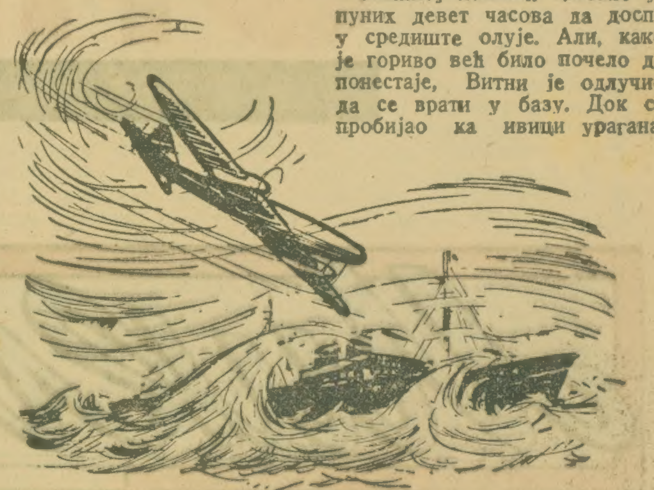
Моје реакције, пошто сам ја машина, тренутне су. Оставих Тома и упутих се згради. Он то није ни приметио, јер је, као и сви остали, као у хипнози гледао у правцу одакле су се малочас чули позиви за помоћ.

Гомила ми је препречавала пут, а ја сам се морао брзо пробити до зграде. Због тога викнух, тачније заурлах, што сам јаче могао и мој глас надјача све остале звуке: жамор гомиле и тутњаву пожара. Као да су тек тог тренутка постали свесни мог присуства, људи уплашено устукнуше и начинише ми пролаз. Видео сам да су сви помислили исто: „Чудовиште је полудело и отело се с ланца. Пропали смо“. Не обзирући се на њих, улетех у дим.

(Наставиће се)

Стручњаци за урагане

У свету има много људи необичних занимања. Један од њих је и Чарлс Витни, амерички ваздухопловни капетан. Он је, наиме, стручњак за најстрашније олује — урагане. Његова је дужност да сваке године проучава ове јаке ветрове у области Карипског Мора и да шаље извештаје метеоролошком бироу.

Његов и његових другова посао није нимало лак. Напротив, он је напоран и пун опасности, јер ти „ловци урагана“, како их још називају, морају да са својим авионом улећу у настрашније олује и да у узбурканом ваздушном океану често проведу по неколико часова, бележећи све потребне податке о времену.

Био је почетак септембра. Капетан Витни и његова посада добили су задатак да прикупе податке о урагану званом „Идн“. То је такозвани пети атлантски ураган, који дува у одређеној зони, а име је добио по петом слову азбуке. Узлетели су са Бермуда у 6,10 изјутра, а већ у 8.20 наишли су на ураган, и то 192 километра југоисточно од Лонг Ајленда. Ураган је био у пуном јеку. Хиљаде људских живота и културних тековина дуж атлантске обале налазили су се у његовим „канџама“.

— Већ смо на ивици урагана, — јављао је Витни. — Овде ветар јури брзином од преко 230 километара на час. С тешком муком улазимо у сам ураган.

Снажној машини требало је пуних девет часова да доспе у средиште олује. Али, како је гориво већ било почело да понестаје, Витни је одлучио да се врати у базу. Док се пробијао ка ивици урагана, баш у тренутку кад је хтео да излети из њега, радио на његовом авиону примио је с једног брода позиве за помоћ.

Пошто са висине на којој се налазио није могао ништа видети, Витни се спустио на 150 метара. Налазио се изнад самих таласа, који су се пропињали, обливени пеном. Настало је трагање за бродом. Најзад га је радар пронашао. Готово два часа Витни је кружио изнад брода и слао податке о његовом положају у базу за хитну помоћ, све док није долетео авион обалске страже и сменио га.

Нешто после 22 часа, дакле 16 часова после узлетања, с потпуно празним резервоарима за гориво, Витни се спустио на аеродром. По мишљењу стручњака, овај његов лет био је „најдраматичнији и најопаснији у историји мирнодопског ваздухопловства“.

Дресирање паса

У нашој земљи има на стотине хиљада паса: обичних и чистокрвних, разних раса и величине, боје и интелигенције. Једни служе за лов, други као чувари стада, трећи као чуваркуће, а четврти за разоноду својим господарима. Мада има много људи који се о њима старају и који их воле, веома је мало оних који знају како их треба дресирати. Често чак ни љубитељи паса не знају да одговоре на нека прилично једноставна питања, као што је, например: може ли се сваки пас научити дресури? Стручњаци за кинологију, међутим, одговарају на то без оклевања: може. Али, одмах додају једно старо, добро познато правило које каже да „господар треба да се бави дресуром дуже од свога пса“.

Непослушност паса, као и непослушност деце, последица је немања основног васпитања. Но, ако желимо да васпитавамо свога пса, треба да му претходно постанемо искрен пријатељ, што ће он врло добро да осети. Тек после тога пас ће за нас учинити све што од њега захтевамо.

Први и најважнији час у дресури састоји се у учењу значења речи „ходи“, коју васпитач треба благо да изговори. Сваки пут кад вас пас послуша, наградите га нечим. После дводневног учења он ће схватити значење ове речи и већ од тог тренутка имаћете од њега велику корист.

Од власника паса најчешће се чује следећа притужба: кад није на ланцу, немогућно га је укротити. Да до тога не дође, потребно је да се пас васпитава још од малих ногу, јер ће се једино тако одвићи од трчања за колима и од јурњаве са уличним псима.

У свакоме псу усађена је тежња да придобије наклоност свога господара. Та потреба јача је од жеље за ловом или за кидисањем на друге псе. Добар дресер, који зна за ову тежњу, умеће да је искористи при дресури. Пас који воли свог господара има само једну жељу: да му буде послушан. Зато човек треба стално да подупире љубав свога пса према себи, како би животиња увек осећала да ужива његово поверење. Човеково нерасположење неповољно утиче на пса, а кад свог господара види расположена и он одмах постаје ведар и радостан. Уопште, ваља знати да се пси, као и деца, много боље васпитавају љубављу него строгошћу. То најбоље знају дресери војних паса, које обучавају за ратну службу. Пас ће показати пожртвовање само онда ако га „срце вуче“ испуњењу задатка. Али, ако га само страх од казне гони на то, од њега неће бити велике користи.

Ханза

У току векова normanски гусари постали су прави господари на морима северне и западне Европе, а пловили су и даље, па су знатно ометали трговину свих градова и држава. Доцније су знатно ојачале Шведска, Норвешка и Данска, па су и оне, захваљујући својим вештим поморцима, стале да ометају трговину северних немачких градова.

Ти северни немачки градови нарочито су почели да се развијају у 12 и 13 веку. У њима је трговина била веома жива и њихови бродови пловили су северним морима и рекама које су се у њих уливале, те је тако постојала стална размена робе између североисточне и западне Европе. Трговало се кожом, житом, усољеном рибом, воском, машћу, медом, сукном, вином, источним зачинима — бибером, каранфилићима, циметом итд.

Најпознатији трговачки градови северне Немачке у то доба били су Либек, Хамбург и Бремен. У 14 веку, по свој прилици на иницијативу Либека, градови северне Немачке удружују се у јак савез, тако звану Ханзу, која је обухватала око 80 градова. Тај савез најпре је склопљен између Бремена, Либека и Хамбурга, а циљ му је био одбрана градова од гусара и других нападача. Ханза је створила јаку ескадру наоружаних трговачких бродова. Захваљујући томе, она је убрзо успела да загосподари северним морима и трговином која се на њима развијала. Ханза је своје право трговања штитила оружјем. У другој половини 14 века њу угрожава Данска, али је Ханза потукла њену флоту и присилила Данску да јој призна привилегије у трговини. После тога, Ханза је задобила не само трговачку, него и политичку превласт у прибалтичким земљама.

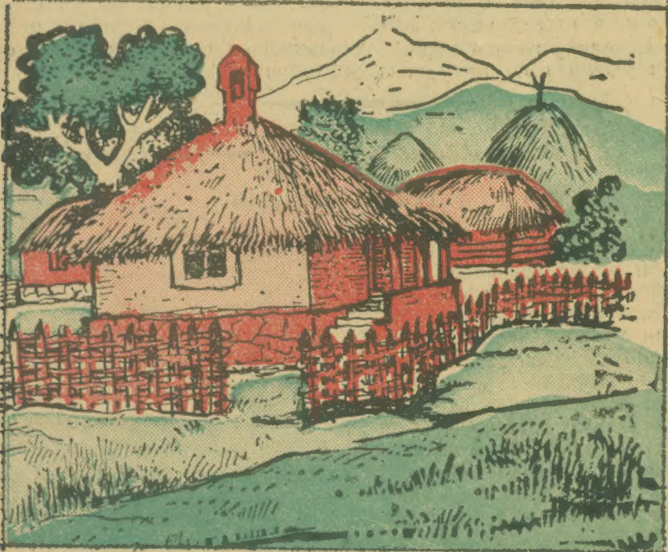
Ханза је имала и своје пословнице — у Лондону, Бергену, Брижу и Новгороду — које су заузимале читаве градске четврти. То су, уствари, биле јаке тврђаве, окружене палисадама. Постојале су и страже са псима. У свакој пословници налазио се магацин за смештај робе, затим одељење за трговање и станови за људе који су ту радили. Дисциплина у пословницама била је јака, а у њима су могли да живе само неожењени мушкарци. Општи послови Ханзе решавани су у Либеку, на скупштинама појединих ханзеатских градова. У свим градовима-члановима Ханзе трговци су били главни чинилац. Они су оптерећивали занатлије разним наметима и нису им дали да уђу у управу. Занатлије су дизале и устанке, али су увек били поражени.

Ханза се сопственим снагама успешно борила против гусара и прва је прогласила слободу мора. Но, под крај 15 века она почиње да опада. Године 1448 иступају неки градови из савеза, а затим долази до рата са Енглезима, у коме је Ханза била присиљена да отвори Балтичко Море енглеској трговини. Сада се развила утакмица међу појединим градовима, па то, као и открића нових земаља, знатно утиче на даље опадање и коначну пропаст Ханзе. У току Тридесетогодишњег рата Ханза се потпуно распала.

„ВЕЋЕ ОД БЕЧА“

Овде ћемо донети како су изгледала српска села према опису Вука Караџића који је дао у свом делу „Географическо-статистическо описаније Србије“:

У Србији су највећа села око 100 кућа, у ђекојим нема ни 20, али ји највише има по од 40—60; тако би човек, од прилике, могао узети сва села с једнога на друго по 50 кућа. По равним мјестима, особито по наији Пожаревачкој и по Мачви, куће су по селима доста ублизу; али су по брдима тако раздалеко да је ђекоје село од 40 кућа веће од Беча; докле гођ допире сеоска земља, дотле су и куће растркане; тако човек може имати ближега комшију из другог села него из свога. Куће су по равни, особито по голетним мјестима, понајвише рђаве, покривене кровином или лубом (кора од дрвета); али по брдовитим мјестима има ји добри и тврди: млоге су подзидане каменом, а понајвише су покривене даском (шиндром). У млого кућа нема собе, него се зими грију код ватре; а двије собе у једној кући нема никакав сељак. Срби живе понајвише у задрузи: у ђекојим кућама има по 4 до 5 ожењени људи, а једноглаваца је мало. Коликогођ има у кући ожењени људи, толико око куће има вајата, па у кући само једу заједно и спавају у њој бабе и старци, а остали сваки са својом женом и с ђецом спава у своме вајату, без ватре и љети и зими. Око ђекоји газдински кућа

стоје вајати и остале зграде (н. п. амбари, чардаци, качаре) као мало сеоце. У свакој кући има старјешина који влада и управља кућом и свим имањем: он наређује ђетиће и момчад куда ће који ићи и шта ће радити; он иде Турцима и на сеоске и наијске саборе и договоре; он, с договором кућана, продаје што је за продају и купује што треба купити; он држи кесу од новаца и брине се како ће платити арач, порезу и остале дације; кад се моле богу, он почиње и свршује; кад има у кући каки гостију (без који се у великим кућама слабо који дан проведе), он се с њима разговара и с њима руча и вечера (у великим кућама, ђе има млого чељади, најприје поставе старјешини и гостима на једној софри, а на другој ђетићима и момчадима која раде у пољу, па онда вечерају жене и ђеца). Старјешина није свагда годинама најстарији у кући: кад отац остари, он преда старјешинство најпаметнијему сину (или брату или синовцу), ако ће бити и најмлађи; ако ли се догоди да који старјешина не управља добро кућом, онда кућани изаберу другога. У задружним кућама свака жена преде, тка и спрема кошуље за себе и за свога мужа и ђецу; а јело готове редом свака по нећељу дана. Кад која тако редује, она се зове редара или редуша. А станарица се одређује за цијело љето, и то понајвише бива старјешинина жена.

Наши главни градови

У нашој земљи, као што је познато, има шест главних градова, од којих је највећи Београд — са преко 475.000, а најмањи Титоград — са око 17.000 становника. Други град по броју становника је Загреб са 352.000, затим Љубљана са 140.000, Сарајево са 138.000 и Скопље са 124.000 становника.

Београд, који има свега око 125.000 становника више од Загреба, налази се на скоро трипут већој површини. Загреб се простире на 236, а Београд на 629 квадратних километара. Ова несразмера између површине и броја становника јавља се отуда што се Београд развија више у ширину и у његовим периферним деловима превлађује тип приземних зграда, док се Загреб одликује претежно вишеспратним зградама.

Највећи број индустриских предузећа има Загреб — 122, затим Београд — 96, Љубљана — 87, Сарајево — 49, Скопље — 39 и Титоград, који има шест индустриских предузећа.

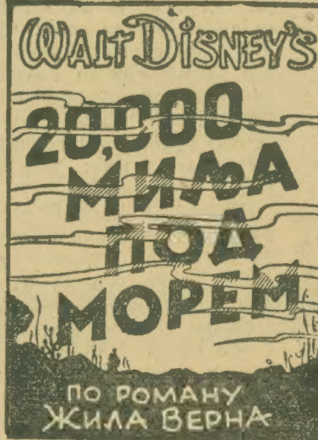
Кад би се цеви београдског водовода поређале дуж железничке пруге према Загребу, оне би допрле до главног града Хрватске, јер њихова укупна дужина износи 469 километара.

Ако се упореди количина засађеног зеленила у главном граду Југославије са зеленилом у средиштима осталих наших република, видеће се да Београд прилично заостаје. Он се налази тек на четвртом месту, испред Скопља и Титограда. Док Загреб располаже са 78, Љубљана са 73, а Сарајево са 31 квадратним километром зеленила, у Београду га има свега 16 квадратних километара.

Четири хиљаде диплома годишње

Од ослобођења до данас у Југославији се знатно повећао број школа и ђака. Тако је, например, уочи рата, Југославија имала 9.000 основних школа, док их сад има преко 14.000. Осмогодишњих школа и гимназија било је 440, а сад их има 2.150. Број ученика у основним и осмогодишњим школама и гимназијама нарастао је на близу два милиона, а њихових наставника и професора сада има преко 60.000.

Пре рата Југославија је имала 23 факултета, а сад их је близу 60, тако да није чудо што се јако повећао и број студената. Сваке године у нашој земљи заврши студије око 4.000 студената, што значи да је годишњи прираст академски образованих грађана за 2.500 већи но што је био уочи рата. Сем тога, број дипломираних ђака из године у годину све је већи.

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Највиши планински врхови у нашој земљи

Наша земља углавном је планинска. Низија заузима свега око 38% целокупне њене површине. Највиши планински венци пружају се углавном упоредо с морском обалом и чине главну разводницу. На планинама има доста врхунаца, али ћемо овде поменути само најзначајније. У првој колони означено је име највишег врха, у другој назив планине на којој се он налази, у трећој народна република у којој се налази та планина, а у четвртој висина планинског врха у метрима.

Триглав	Јулиски Алпи	Словенија	2.863
Големи Кораб	Кораб	Македонија	2.764
Титов Врх	Шар-Планина	Македонија	2.747
Шкрлатица	Јулиски Алпи	Словенија	2.738
Мангарт	Јулиски Алпи	Словенија	2.678
Ђаравица	Проклетије	Србија	2.656
Јаловец	Јулиски Алпи	Словенија	2.643
Перистер	Баба	Македонија	2.600
Гринтовец	Савински Алпи	Словенија	2.558
Присојник	Јулиски Алпи	Словенија	2.547
Солунска Глава	Караџица	Македонија	2.540
Кокрска Кочна	Савински Алпи	Словенија	2.539
Боботов Кук	Дурмитор	Црна Гора	2.522
Кајмакчалан	Ниџе	Македонија	2.521
Љуботен	Шар-Планина	Македонија	2.496
Ком Кучки	Комови	Црна Гора	2.484
Коритник	Коритник	Македонија	2.394
Маглић	Маглић	Бос. и Хер.	2.386
Веливар	Дешат	Македонија	2.375
Ојстрица	Савински Алпи	Словенија	2.349
Велика Власуља	Волујак	Бос. и Хер.	2.337
Тосец	Јулиски Алпи	Словенија	2.275
Црни Камен	Јабланица	Србија	2.257
Рујен	Осогов. Планине	Македонија	2.252
Стол	Караванке	Словенија	2.236
Плочно	Чврсница	Бос. и Хер.	2.228
Виситор	Виситор код Плава	Црна Гора	2.210
Јабланов Врх	Сињајевина	Црна Гора	2.203
Миџор	Стара Планина	Србија	2.169
Сторжић	Камнишки Алпи	Словенија	2.132
Пеца	Караванке	Словенија	2.126
Зекова Глава	Бјеласица (Колаш.)	Црна Гора	2.116
Надкрстац	Враница	Бос. и Хер.	2.112
Лупоглав	Прењ	Бос. и Хер.	2.102

Да ли је постојао Фауст?

Фауст је постојао и звао се Георг Фауст (1480—1540). Он је био чаробњак-луталица који се скитао по Немачкој. Око његовог имена исплетен је читав низ анегдота као о човеку који продаје душу ђаволу да би што више уживао и сазнао, па је због тога пропао.

Године 1587 изишла је и књига о доктору Фаусту. Многи песници обрађивали су ту тему, али у томе је најбоље успео Гете, који је створио познато класично дело под истим именом. То дело он је радио целог свог живота. Тема Фауст инспирисала је и велике песнике Бајрона и Кардучија и музичаре Берлиоза, Гуноа и Листа.

Фауст, главни јунак у Гетеовој трагедији, жели да сазна истину и позна тренутак среће. Прошавши кроз многе перипетије, он долази до сазнања да је највећа срећа у раду на добро других људи.

Друга личност у тој трагедији је Мефистофелес. Само име значи: „онај који не воли и који се плаши светлости“, тј. ђаво. Фауст је Мефистофелесу обећао своју душу само да му овај створи могућност да осети животну лепоту и радост.

Непознати ЗООЛОШКИ ВРТ ПРИРОДЕ

Некада, и то не тако давно, зоолози су веровали да су читав животињски свет уредно каталогизирали, поделили га у кола, класе, родове, врсте и подврсте и да тај њихов ред нико више неће реметити. Јер, оно што је имало да се открије већ је откривено и изненађења више не може бити. Чврсто уверени у то, они би се слатко смејали сваком ко би се усудио да им каже да на земљи можда још има непознатих животиња.

Данас се ниједан научник неће насмејати на приче о тајанственим животињама још неиспитаних предела. Њихову увереност да животињски свет за њих више нема тајни пољуљала је најпре прича о хималајском „снежном човеку“. Од 1921 године, кад је енглески пуковник Бери први пут видео трагове на снегу који су му се учинили као отисци стопала каквог џиновског босоногог човека, прича о „снежном човеку“ употпуњавала се новим подацима, тако да се данас са сигурношћу може рећи да на Хималајима заиста обитава нека непозната животиња — највероватније неки џиновски човеколики мајмун.

Чињеница да су ове науци непознате животиње досад виделе углавном само домороци, не мора значити да су приче о њима производ њихове маште и сујеверја. У списима старих Грка и Римљана, например, забележено је да у Африци живи човеколики мајмун горила. Ово њихово тврђење пуних 2000 година сматрано је за легенду, и то из једноставног разлога што горилу никад ниједан Европљанин није видео. Гориле су „поново откривене“ тек 1847 године.

Јужна Америка је континент који за зоологе претставља највећи знак питања. Огромна пространства долине Амазоне још су неиспитана и тешко је рећи какво изненађење чека научнике у њеним тешко проходним шумама.

У Јужној Америци има веома много мајмуна. Али, бар како пише у свакој зоологији, у њој не живи ниједна од врста човеколиких мајмуна. Међутим...

... Године 1929, француски геолог Де Лојс, испитујући извориште реке Кататумбо, доживео је, по сопственим речима, највеће изненађење у животу. Једног јутра из џунгле су истрчала и упутила се право к њему два чупава бића слична људима, висока најмање по метар и по. Неколико тренутака геолог је стајао као скамењен. Кад су му се непозната створења приближила, видео је да њихове намере нису нимало пријатељске. Брзо је подигао пушку, нанишанио и опалио. Једно од њих, погођено, пало је, а друго се окренуло и у трку нестало у мрачној шуми. Пред научниковим ногама лежала је животиња какву ниједан зоолог не би очекивао да сретне у Јужној Америци — човеколики мајмун.

Де Лојс није могао да на свој дуги пут понесе тело убијене животиње. Највише што је могао да учини било је да направи двадесетак снимака и да са собом узме њену отсечену главу. Па чак ни то није успео да сачува. На повратку, брза немирна река преврнула је научников чамац. Борећи се с матицом, он је имао само једну мисао: да спасе снимке и свој необични ловачки трофеј. Успео је само делимично: једна једина слика остала је као потврда његовог доживљаја у долини Амазоне. Тај снимак очувао се до данас, да би, заједно с повременим причама домородаца и путника да су и они видели великог мајмуна, говорио о још једној нерасветљеној тајни науке.

Но, не треба ићи чак у Нови Свет да би се тражила „најтајанственија животиња“, како је неки називају. Она, кажу, живи у Европи и читав један век научници „ломе копља“ доказујући да она заиста постоји, односно да не постоји. Стотине људи заклињало се да су видели неког чудног, огромног гуштера како вреба иза каквог снегом покривеног каменог врха Аустриских или Швајцарских Алпа. Први пут је био виђен 1930 године, кад му је дато и име: „тацелвурм“ (змија с канџама).

Швајцарац Паул Балкин, фотограф по занимању, верао се уз планинску стрмину у близини Мајрингена да би начинио неколико оригиналних снимака из природе. Једно старо оборено стабло, које је својом мрком бојом тако необично одударало од беле камене позадине, привукло му је пажњу. Али, тек што је камера шкљоцнула, „стабло“ — у ствари велики гуштер — стало је да се креће. Балкин је побегао главом без обзира, јер је „оживело стабло“ имало у себи нечег претећег.

Касније, кад је развио снимак, било му је јасно да није побегао од утваре: на слици се јасно видео џиновски гуштер. Умножени снимци пропутовали су Европу и све природњачке музеје, а они који су раније тврдили да су видели „змију с ногама“ позивали су се на њих као на најверодостојније сведоке. Догодило се то 1934 године.

Африка, са својим пространим и још недовољно испитаним џунглама, пружа сигурно уточиште многим животињама. У њој, негде у екваторском појасу, можда живи највећа животиња на свету. Та животиња није слон. Како је она успела да остане скривена од очију истраживача, може нам објаснити опис афричке дивљине објављен у једном од бројева часописа Америчког природњачког музеја:

„Пространство ове дивљине запрепашћује. Она се пружа у једном правцу преко 3.000 километара и покрива готово половину континента. И поред тропске раскоши, то је једна од најтужнијих области на земљи. Сунце немилосрдно пржи зелени застор који су изаткале крошње дрвећа а топао, воденом паром презасићен ваздух просто гуши“.

Пре тридесет година, Карл Хагенбек, набављач животиња за велике циркусе, послао је неколико група ловаца да му нађу нове примерке. Сви они вратили су се с добрим пленом, сем Ханса Шомберга, који је уместо животиње донео — необичну причу. Шомберг је био пошао да хвата патуљасте нилске коње на обалама либериског језера Бангвеоло. Но, на своје велико чуђење, ниједног није нашао, мада их је раније на том истом месту било много. Домороци су му објаснили због чега их више нема. Крај језера, причали су они, настанило се неко чудовиште које убија патуљасте хипопотаме. Велико је као слон, а насред чела има рог.

Неколико година касније, неки Француз по имену Лепаж наишао је у мочварама Конга на једну другу џиновску, такође непознату животињу. Снажно, претеће дахтање које се чуло из густог шипражја натерало је Лепажа да пуца на невидљиву мету. Пошто је испалио метак стао је да бежи и само се једном окренуо да види да ли га ко гони. На стотинак метара иза њега стајала је, сасвим мирно, огромна животиња, дуга — по његовој процени — преко три метра. Имала је шиљату њушку, на леђима велико испупчење слично грби, прекривено крљуштима, и један кратак рог изнад ноздрва.

Да ли је то био џиновски носорог? Некакав гмизавац за кога се верује да је давно изумро? Нека сасвим нова и непозната врста? То нико не зна.

Најмање двадесет научних експедиција испитује данас недовољно истражене области у разним крајевима света. Тајни зоолошки врт природе, чији су „кавези“ разбацани по свим континентима, мораће пред њиховом истрајаношћу да отвори своја врата.

Чудан рекордер

Многе биљке из породице аморфофалус одликују се непријатним мирисом, али рекорд у том погледу свакако носи аморфофалус титанус, или „велики смрдљивац“, како га још називају.

Ова тропска биљка има облик криновог цвета, тј. нагоре окренутог звона, са граном у облику клина у средишту. Достиже висину од два до три метра. Боје је прљавобеле и жуте, док су јој неки делови пурпурно обојени. На клину расту мали цветови распоређени у појасеве, и то засебно мушки, а засебно женски. Горњи део клина испушта непријатан мирис, који потсећа на задах устајалог меса или рибе која се већ распада. Каже се да од овог задаха може да се падне у несвест, мада је то, можда, мало претерано. Понекад задах као да се изгуби и то омогућује људима да приђу биљци. А кад се он, изненада, опет јави, свако ко није лишен чула мириса мора да побегне.

Задах аморфофалуса титануса привлачи муве и оне слећу на њ да положе своја јаја. Притом лако западну у доњи део биљке, одакле не могу да се извуку. Оне се копрцају, покушавајући да се спасу, и том приликом отресу доста полена. Тако се врши оплођавање биљке. Своје ропство инсекти ипак лако подносе, јер се на дну звона налази дебео слој богат нектаром.

И поред свог непријатног мириса, ова биљка може да буде и од користи. На Јави се кртоле аморфофалуса једу за

време монсуна, кад понестане друге хране. Кртола се изгњечи, увије у лист банане и пече. Понегде се једу и зелени делови биљке, као и зрели плодови.

Благо леопардима — тешко мајмунима

У Северној Родезији забрањен је лов на леопарде. Само фармери чија је стока у опасности моћи ће да их убијају, али ловцима неће бити дозвољено да из спорта истребљују ову звер, које је у Родезији све мање. Тако су сад леопарди стекли извесну сигурност, али зато — тешко мајмунима. Афрички мајмун бабуна, који живи у великим колонијама, сада ће још више страдати од свог највећег непријатеља — леопарда. Ови мајмуни прилично су се припитомили и навикли на људе који подижу насеља у близини џунгле. Око Викторијиних Водопада они претстављају атракцију за туристе. Без икаквог страха мајмуни прилазе људима да из њихове руке узму бисквите и друге поклоне и мирно стоје док камере шкљоцају. Сад, кад се због забране лова број леопарда буде повећао, смањиће се број мајмуна из рода бабуна.

ДЕЧАК који је ласом ухватио Сунце

(Хавајска легенда)

Пре много, много година живео је на Хавајима један дечак по имену Мауи. Он је живео са својом мајком Хином и сестром, која се такође звала Хина. Мауи је проводио дане бацајући своје мреже у плаве таласе мора које је са свих страна окруживало његово родно острво. Кад год би Мауи извукао своје мреже, оне су увек биле пуне рибе, чија се крљушт пресијавала у свим дугиним бојама.

Мауијева мајка правила је платно од коре дрвета панданус. Она би наквасила кору морском водом, а затим би је ударала штапом све док она не би омекшала и претворила се у тапа-платно.

Једног дана, кад је Мауи распростирао своје мреже да се суше, зачу како његова мајка плаче.

— Мауи, сине мој, — јецаше она. — Ја толико много и напорно радим, а ипак ми изгледа да мој посао никад неће бити завршен. Сунце изгреје, а затим, пре но што то и приметим, оно је већ зашло. Моје платно неће да се осуши. Наше поврће не расте. Кад би само Сунце дуже сијало преко дана!

— Мајко, — рече јој Мауи — ја ћу већ нешто учинити да ти буде лакше. Натераћу Сунце да дуже остаје на небу!

— Али, како ти то можеш учинити, Мауи? — запита га мајка. — Сунце је тако јако и моћно.

— Наћи ћу ја већ неки начин, — обећа јој Мауи.

Читаву ноћ Мауи је размишљао о томе и кад је свануло он је већ био смислио шта му ваља чинити.

— Идем у Сунчеву Кућу, — рече он мајци.

— Мауи, — одговори она — то је веома опасно. А ако баш мораш да идеш у Сунчеву Кућу, обећај ми да ћеш прво запитати своју баку за савет. Она је мудра, па ће знати да те посаветује.

Мауи се опрости од мајке и спусти се у Сунчеву Кућу, огромну рупу сличну здели. Некад је то био вулкан који је из себе избацивао ватру, но који се угасио много стотина година пре Мауијевог рођења. Читав дан ишао је Мауи преко његовог дна и у сунчев смирај стиже до бакине брвнаре на другом крају гротла.

Старица је баш стављала свежањ банана под једно вили-вили дрво.

— Алоха, Мауи, — поздрави га она. — Ево, стављам ове банане под дрво да се ту нађу ако Сунце огладни. Јер, ако ништа не би нашло за јело оно би у свом бесу могло да спржи наше острво.

Тада Мауи стаде да једе банане.

— Не, Мауи! Зар хоћеш да наљутиш Сунце? — уплашено повика старамајка.

— Ако наљутим Сунце, — објасни јој Мауи — оно ће доћи да ме казни. А ја ћу га онда ухватити својим ласом.

Тада старица узе да прегледа његово ласо.

— Ово ласо је сувише слабо да би се њиме могло везати Сунце! — рече му она. — Врати се кући и затражи од своје сестре Хине шеснаест власи с њене главе. Начини од њих шеснаест замки и онда опет дођи овамо.

Мауи учини као што му је било речено.

Кад се вратио баки, она понова прегледа његово ласо, изговори неке мађиске речи, па га научи како да постави шеснаест замки по ивици Сунчеве Куће. Тада она изнесе још банана и Мауи их поједе, да би што више наљутио Сунце.

Шиљин недовршен сан

Проналазак МАШИНЕ ЗА ПИСАЊЕ

Прву машину за писање конструисао је Американац Берт, 1828. Када је годину дана касније патентирао свој изум, Берт му је дао име типограф. Његова машина за писање није ни по чему личила на данашње. Била је начињена од дрвета, а њена челична слова налазила су се на једном полукружном постољу. Машина није имала пантљику, а постоље се померало све док слово не би дошло у жељени положај. Притиском на један тастер, оно се натапало мастилом са два јастучета. Тек када су све ове претходне операције биле завршене, слово је остављало отисак на хартији. За типограф није служила обична хартија, већ бескрајна трака коју је дактилографкиња секла по својој жељи. Главна мана типографа била је у томе што се њиме писало спорије него руком, па је због тога убрзо пао у заборав.

Механичар из Марсеја Ксавијер Прожан патентирао је 1833 године нову машину за писање — ктипограф. Његова слова налазила су се на полугама и сва су се стицала на једном месту, тако да их није требало намештати као код Бертовог типографа. Седам година доцније, неки Дижарден из Лила измислио је једну врсту „клавира за писање", а Бен и Рајт „телеграф који штампа". Американац Турбер, 1843 и 1845 године, направио је још савршеније машине за писање. Отада се нови проналасци нижу један за другим.

Кристофер Латам Шолс, из Милвокија, био је тек педесет други изумитељ писаће машине, па ипак га све енциклопедије света сматрају за њеног творца. То је зато што је он конструисао прву писаћу машину која је била практично употребљива. Једнога дана Шолс је сазвао пословне пријатеље и велики број других људи код штампара Клајстенбера и на машини написао словима исте величине (пошто је био заборавио да направи велика слова): Латам Шолс, септембра 1867 године. То је, уствари, био датум рођења савремене машине за писање.

Ни сам Шолс није био задовољан својим првим моделом, па је читавих шест година даноноћно конструисао све нове и нове. Кад је мислио да је довољно усавршио свој изум, почео је да тражи финансијера који ће му омогућити да почне производњу. Било му је потребно 600 долара. Но, наилазио је само на потсмех. Нико није имао поверења у његов изум. Једног дана Шолс је у очајању сео и на својој машини откуцао писмо петролејском магнату Денсмору. Овај се одушевио и одмах је дао Шолсу потребан новац за производњу педесет првих машина. Денсморов удео у послу, који је у почетку износио свега 25 отсто, временом се све више повећавао. Најзад је јадни Шолс, који није имао много пословног смисла ,морао да уступи Денсмору и неком новом акционару Јосту све своје акције. Проналазач машине за писање, као и многи други људи који су својим изумима унапредили човечанство, остао је сиромах и није видео никакве користи од свог изума.

Марта 1873 Денсмор и Јост

су потписали уговор с великим произвођачем шиваћих машина Ремингтоном, па је, готово преконоћ, цела једна зграда његове фабрике претворена у прву радионицу машина за писање. Те прве машине биле су веома скупе. Занимљиво је да је Марк Твен био први купац једне индустриски произведене машине за писање, а први рукопис прекуцан машином био је његов роман „Том Сојер" из 1876 године.

Производња писаћих машина расла је брже од броја људи способних да на њима пишу. Куцање на машини сматрано је за изванредно тежак посао, који захтева велику вештину. Жене су се одмах показале као окретније и вештије од мушкараца. Ремингтон је у свим већим америчким варошима организовао курсеве за дактилографкиње, који су изазвали велико узбуђење у патријархалној америчкој јавности. Американци тога доба нису могли да схвате да жена напусти кућу, уђе у канцеларију и почне да се бави пословима. Машина за писање изазвала је праву револуцију у друштвеним односима и увела жену у јавни живот.

Техника куцања на машини за писање била је у почетку врло примитивна. Ударало се само са два прста. Нека госпођа Лонгли из Чинчинатија била је прва која је, 1882, предложила да се куца свим прстима. Она је почела да организује курсеве и да пропагира нову методу. Али, одмах је наишла на жесток отпор. Листови су је називали „матором лудом која од машине за писање мисли да је клавир". Људи су се поделили на два табора: за и против десет прстију. Године 1888 организовано је прво дактилографско такмичење. Надметали су се Франк Герен, присталица куцања с десет прстију, и Луис Тауб, поборник куцања са четири прста. Опклада је износила 500 долара, а такмичење је пратило преко хиљаду узбуђених посматрача. Герен је с лакоћом победио. Ни куцање везаних очију није му причињавало тешкоће.

Мода оваквих такмичења убрзо је захватила целу Америку. Дуго је Мак Герен побеђивао све своје противнике, док се најзад није намерио на неку Ме Ор. Организовано је такмичење које је требало да реши питање првенства у брзини куцања. Победила је у два маха Ме Ор, с малом предношћу. Она је куцала 98.7 речи у минуту. Велике фирме, као што су Ремингтон, Ројал и Андервуд, образовале су своје екипе, тренирале их и изводиле на такмичења. Велику славу стекла је нека мис Фриц, која је од 1906 до 1909 шест пута узастопце побеђивала на највећим америчким такмичењима и најзад се повукла непобеђена, с трофејом који је постао њено трајно власништво.

Златно доба такмичења у куцању на машини за писање настало је тек после Првог светског рата. Првих година после рата ове утакмице биле су популарније од већине спортова. До ситница је разрађена и усавршена техника куцања, стављања и вађења хартије, баратања прстима, положаја руку и тела, па је обраћана велика пажња и на физичку кондицију такмичара. Постојала је и школа за шампионе у куцању, коју је организовао неки Смит, тренер екипе Андервуда. Настава је трајала годину дана. Свакога дана ученици су имали вежбе у природи, а четири месеца пре почетка великих такмичења Смит је састављао подробан програм живота и рада својих штићеника, кога су се сви морали строго придржавати. Из те школе изишла је и славна Стела Вилинс, аматерски првак света за 1926 годину, чији рекорд још није надмашен. Она је куцала 22 слова научeног текста у секунду, или 264 речи у минуту. Светски рекорд у брзини куцања непознатог текста поставио је 1941 године Алберт Тангора из Чикага са 142 речи у минуту.

Непогрешиви атомски часовници

Независно један од другога, два научника, Чарлс Таунз и Џералд Захаријас, конструисали су атомске часовнике. Иако су израђени на различитим принципима, и један и други практично су непогрешиви и већ су добили широку примену у часовничарству, поморству и астрономији.

Часовник професора Тауниза искоришћава енергију из молекула радиоактивног амонијака у гасовитом стању, док се изум доктора Захаријаса заснива на кретању електрона у атому елемента цезијума. Часовник са цезијумом може да служи готово бесконачно, али има и једну ману — сувише је компликован и заузима велик простор. Зато је др Захаријас, на основу добијених резултата, већ приступио испитивању израде џепних и ручних сатова. Он је ставио себи у задатак да створи такав мали часовник који ће за 2.000 година рада изостати највише половину се кунде.

Потом се сакри иза вили-вили дрвета и остаде ту читаву ноћ.

Узору, кад се Мауи пробудио, Сунце је баш долазило по своје банане. Преко ивице кратера оно пружи најпре једну велику, дугу и златну ногу. Нога се спусти тачно усред прве замке Мауијевог ласа. Мауи снажно притеже уже и завеза крај омче за вили-вили дрво. Тада се пружи друга златна нога, за њом још једна, па још једна, све док се свих шеснаест не нађоше у шеснаест омчи које је, како

се која нога спуштала, Мауи редом затезао и везивао за дрво.

Сунце је било веома љуто и изгледало је као какав џиновски скакавац од злата. Дувало је, надимало се, трзало и избацивало из себе потоке ужарених искри. Али, није могло да се ишчупа из Мауијевог ласа.

Тада Мауи приђе Сунцу и голим песницама стаде да га удара по лицу, јер му је чаробно ласо дало натприродну храброст и снагу. Мауијеви ударци одјекивали су кроз Сунчеву Кућу као тутањ грмљавине.

Најзад, Сунце престаде да се отима и да сипа ватру и варнице и замоли Мауија да га више не удара. Тада Мауи рече Сунцу да ће, ако оно обећа да ће се дуже задржавати на небеском своду, олабавити замке и ослободити га.

Сунце је с радошћу пристало на Мауијев предлог и обећало да ће шест месеци у години лагано путовати преко неба. Мауи је, пак, великодушно дозволио Сунцу да осталих месеци путује онако како се њему самом свиди.

Сунце је одржало своје обећање. Ипак, Мауи је — злу не требало — оставио своје чаробне замке свуд по ивици Сунчеве Куће, где се још и данас могу видети. Сунчева Кућа зове се сад Халеакала, а острво, по храбром младићу који је ласом ухватио Сунце, носи данас име Мауи.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

ГДЕ ЈЕ ЗЛАТНА ОБАЛА?

Златна Обала је део западне Африке. Одатле се раније извозило много злата. Становници су претежно Црнци. То је област прашума и степа. Становништво се бави углавном земљорадњом. Најбоље успева уљана палма. Златна Обала даје доста какаоа, а од руда: злато, манган, дијамант итд.

МЕГАЛОНИКС

Мегалоникс је врста препотопне животиње из дилувијалне и најмлађих слојева неогенске формације. Била је дуга око два и по метра. На прстима је имала велике канџе.

ДУНГАНИ

Дунгани су источноазиски народ који живи у подгорини Тјеншина, у долини Илија. Досељени су после 1880 године из источног Туркестана. Говоре кинески, а баве се земљорадњом и повртарством.

ШТА ЈЕ ВИБАЛО?

Вибало је справа којом се подражавају гласови, да би се довабила дивљач. Тако се помоћу те справе подражава глас срне да би се примамио срндаћ, женке тетреба да би се домамио мужјак, затим глас рањеног зеца да би се домамила лисица. Кад се лове јелени за време рике, онда се они вабе на рог, шкољку или стаклени цилиндер.

НЕПОЗНАТИ ПРОНАЛАЗАЧИ САПУНА

Сапун је пронађен пуким случајем још давно пре наше ере. То се догодило кад је једном маст животиње принесене на жртву процурила низ жртвеник и помешала се с пепелом изгорелих пањева.

СВЕ ВЕЋИ ЗНАЧАЈ ХЕМАТОЛОГИЈЕ

У хематологији, науци која проучава особине и састав крви, до данас је одређено 66 крвних група, подгрупа и крвних фактора. Ово је на састанку Лекарског друштва у Бечу изнео др Шпајзер, асистент на Патолошком институту Бечког универзитета. Др Шпајзер је, као и неки познати енглески стручњаци, доказао да увек иста крвна телашца одају присуство извесних болести. Осим тога, помоћу многобројних крвних подгрупа може се утврдити историски развој народа и племена. „Пре педесет година, — рекао је на крају др Шпајзер — носилац Нобелове награде бечки професор др Ландштајнер, који је први утврдио четири главне крвне групе, није ни слутио да је својим открићем поставио темељ једној сасвим новој науци".

МИКРОМАНИЈА И МЕГАЛОМАНИЈА

Микроманија је болесно потцењивање самог себе, нарочито код меланхолије, старачке излапелости и другог. Супротно је мегаломанија, то јест прецењивање самог себе, уображена величина.

КО ЈЕ БИО ЕПИХЕРМ?

Епихерм (око 550—460 пре наше ере) био је грчки комедиограф. Он је најпознатији претставник дорско-сицилијанске комедије. Избегавао је сатиру и напад на личност и био је претставник благог хумора, карактеристичних типова и комичне ситуације.

МЛЕКО – ИЗВОР СНАГЕ И ЗДРАВЉА

Пре извесног времена једна емисија Радио-Париза била је прекинута неким чудним мукањем. То је био „глас“ нове француске „звезде“, Мари II, нормандиске краве која носи светски рекорд у давању млека. Она је за 350 дана дала 12.350 литара млека, трипут више него што крава просечно даје. То значи да она сама може снабдевати млеком 111 одојчади, иако природа не тражи од ње више него 800 литара годишње — колико је потребно за њено теле. Захваљујући пробраној хемиској исхрани и механичкој мужи, ове животиње сада дају принос неколико пута већи од својих нормалних могућности.

Млеко се највише троши у северним земљама. Сунце је тамо шкрто у дељењу својих зракова, који у човечјем организму потстичу стварање витамина Д, толико потребног за рашћење. Али, овог витамина има у млеку, па зато северњаци узимају „сунце из боца“. Финци просечно троше литар млека на дан, Швеђани и Швајцарци 900 грама, Северноамериканци и Канађани 700. Француска је велики произвођач, али слаб потрошач млека. За последње пола века потрошња уопште није порасла; остала је као што је била 1900 године — шоља дневно по особи.

Млеко је једина потпуна храна коју нам природа пружа. По калоричној вредности, пола литра млека одговара количини од 100 грама меса, али су у њему хранљиви састојци много боље распоређени. Млеко је један од ретких јевтиних производа који дају калцијум и исправљају неуравнотеженост између овог елемента и фосфора, због које долази каткад до болести зуба, па и костију.

„Пијте више млека!“ — кажу лекари. То важи не само за децу, којима оно помаже при рашћењу, и старце, којима продужује живот, већ и за сваког човека. По мишљењу стручњака, деца треба да пију најмање пола литра млека на дан, одрасли четврт до пола литра, радници на тешким пословима више, старци по пола литра, а труднице и дојиље три четврти до литар. У Швајцарској, Енглеској и САД млеко се дели деци по школама.

Енглез Џон Бојд Ор, добитник Нобелове награде за своје радове о исхрани, прича како је уочи Другог светског рата донео једну од најтежих одлука у својој научној каријери. Да би показао колику улогу игра млеко у рашћењу деце, он је неколико хиљада глазговских ђака поделио на две групе: на оне који ће пити и на оне који за извесно време неће уопште пити млеко. На крају опита, не само да су деца из групе „млеко“ била већа и јача, већ су и издаци за њихово лечење били знатно нижи. „И сад још, после петнаест година, — каже Бојд Ор — питам се да нисам учинио злочин према оној другој деци“.

Има људи који осећају праву одвратност према млеку. Неки сматрају да је то због тога што је они још од детињства носе у себи. То су углавном они које, као одојчад, мајке нису дојиле, већ су храњена на цуцлу, а крављe млеко, ма колико да је добро и здраво за одрасле, није најбоља храна у тим првим месецима живота. Деци је тада потребно мајчино млеко. У њиховом нежном желуцу кравље млеко ствара тврде и несварљиве комаде. Чак ни млеко других жена не може да замени мајчино. Јер, дете из мајчиних груди црпе не само храну, већ у правом смислу и мајчину љубав, а то је неопходније од сваке друге неге. Према доктору Дебреу, дете на тај начин научи да препознаје мирис своје мајке, њен глас, њен начин држања. А мајчина љубав игра огромну улогу у развијању детета.

Знате ли све о киши?

Данас је познато да се облаци не састоје од водене паре, већ од капљица воде. Зашто те капљице не падају одмах на земљу? Како оне остају у облацима и не претварају се одмах у кишу? Зашто се не спајају?

Облаци се заиста састоје од изванредно ситних капљица воде, окружених воденом паром. Пречник кишних капи обично износи 1—5 милиметара; капљице у облацима су око сто пута мање, дакле просечно 20 хиљадитих делова милиметра. Наравно, њихова величина зависи од врсте облака, предела над којим се он налази, годишњег доба, итд. Пошто им је пречник сто пута мањи, капи у облацима имају милион пута мању запремину од кишних капи, а и лакше су толико пута.

Како је вода гушћа од ваздуха, те сићушне капљице теже да падну на земљу. Али, тре

ње ваздуха знатно смањује ову њихову тежњу, а у томе их ометају и ваздушне струје и ветрови, којих у атмосфери увек има. Постоје и узлазни ветрови, који дуго могу да потиру тежњу капљица да падну. Сматра се, углавном, да се капљице из облака претварају у кишне капи кад им пречник постане већи од десетог дела милиметра.

Најчешћи случај је да се облаци претворе у кишу. Но, то се не догађа увек. Они понекад испаре, или се спуштају к земљи. Ове друге познају нарочито у нордиским земљама и Енглеској: то је магла — облак који је попао по земљи.

Зашто се оне сићушне капљице у облацима увек не спајају? Дуго се веровало да се то може објаснити једним законом електростатике: да се два тела са истим електричним набојем одбијају. Сматрало се да су све капљице у облацима испуњене позитивним или негативним електрицитетом и да се због тога не спајају. Данас је та претпоставка одбачена. Нађено је једноставније објашњење. Сићушне капи које сачињавају облак веома су удаљене једна од друге, па зато не могу да се „сретну“.

Многе теорије о узроку и механизму кише углавном воде рачуна о овом тумачењу. Утврдити потпуно тачно кад, како и зашто пада киша, значило би једновремено и загосподарити том природном појавом — спречавати и изазивати кишу по вољи.

Улога боја у привреди

Такозвана динамика боја игра веома важну улогу у савременој привреди. Њоме се већ одавно користе разне гране трговине и индустрије, нарочито у Америци, јер се показало да се разумним избором боја може знатно повећати прођа неке робе. Например, од боје омота у коме ће се продавати цигарете, прашак за прање и сви други артикли широке потрошње зависиће умногоме њихов успех на тржишту. И не само то. Увидело се да од боје зидова, врата и прозора зависи и висина промета у месарницама, берберницама, ресторанима, биоскопима и сличним јавним локалима. Још важнија је динамика боја у радионицама, фабрикама и канцеларијама. Ту она не само да повећава радни учинак, већ доприноси и смањењу броја несрећних случајева при раду, смањењу количине отпадака, потстиче љубав за ред, чистоћу и савестан рад, а много утиче и на међусобне добре односе службеника.

Правилном избору боја у циљу што јачег утицања на психу потрошача придаје се у неким земљама толики значај да постоје и нарочити стручњаци за ову грану психологије. Они испитују пословне просторије и све остале услове под којима се у једном предузећу ради и на основу тога налаза одређују боје. За просторије у којима влада изузетно висока температура одабраће се комбинација боја које уливају хладноћу, па ће радници лакше подносити врућину. У радионицама где је велика бука звуци се могу пригушити смишљеним избором боја зидова и машина. Једноличан посао може постати занимљив прикладним избором боја у радној просторији. Ово је само неколико примера користи од динамике боја, која се отскора примењује и у неким европским земљама.

ВЕРОВАЛИ или не...

ЗБОГ СТРАХА ОД МРАКА

Милански војвода Барнадо Висконти (1355—1385) толико се бојао мрака, тог природног савезника незадовољника и завереника, да је забранио свако кретање улицама после заласка сунца. Сваког оног ко би се, из било којих разлога, нашао на улици после тог времена чекала је страшна казна: ампутација једне ноге.

НАУЧНИК КОЈИ СЕ ПЛАШИО РИБА

Јохан Фридрих Бетгер (1682—1719), проналазач начина за добијање белог кинеског порцелана, необично се плашио риба. Он је падао у несвест кад би видео харингу или јегуљу са отсеченом главом.

„ХРАМ ЦРВЕНЕ РУКЕ“

У индиском граду Нертију постоји један храм који носи име „Храм Црвене Руке“. Године 1794, до

прага тога храма успео је да се на коленима довуче смртно рањени индиски народни јунак Рађ Синг. На зиду храма и данас се види отисак његове крваве шеке, који је Синг оставио покушавајући да се усправи. Од тог времена храм носи своје данашње име.

СНАЛАЖЉИВИ ПАС

Спенер, пас далматинске расе и љубимац свих чланова ватрогасне чете у Сут Портленду, у Америци, сваког јутра одлази сам на трг, где у једној радњи, у којој се продаје искључиво храна за животиње, купује себи доручак. Спенер је велики пробирач и не воли једноличну храну, па због тога понекад купи, уместо сировог меса, какву

конзерву, коју односи у ватрогасну станицу да би му је тамо дежурни отворио.

ХОМЕР — НА ЗМИЈСКИМ ЦРЕВИМА

Према писању грчког хроничара Зонара, библиотека у Цариграду имала је некад Хомерову „Илијаду“ и „Одисеју“ исписане златним словима на змијским цревима. Дужина тих црева износила је 37 метара. У страховитом пожару, који се догодио за време владавине цара Василија, страдали су ови јединствени примерци Хомерових дела.

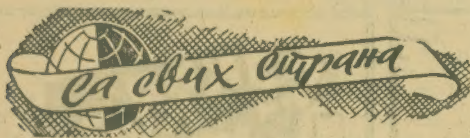

МОЖДА НИСТЕ ЗНАЛИ...

○ Прву паклену машину конструисао је Италијан Фредерико Ђамбели. Она је употребљена приликом напада на Анверс, 5 априла 1585 године. Била је напуњена са 9.000 килограма барута и уништила је један мост дугачак 800 метара.

○ Човек обично расте до своје 25 године. Међутим, француски научници недавно су открили да у извесним ретким случајевима људи расту и до четрдесете године. После четрдесете године човек се смањује сваких десет година за један сантиметар.

○ Најтања нит у природи може да се добије растезањем влакна природне свиле. Оно може да достигне дужину од 1.250 метара и да се истањи до двадесетог дела милиметра.

○ Кијавица и грип непознати су људима који живе у арктичким и антарктичким поларним областима. То је зато што микроби који проузрокују кијавицу и грип нису у стању да издрже температуру нижу од 50 степени испод нуле.

○ Једна јужноамеричка жаба, коју је гајио неки амерички биолог, скочила је 8.01 метара. Ако се узме у обзир да је жаба дуга просечно око седам сантиметара, то она скаче сразмерно 40 пута више од човека.

○ Пингвин је најбољи пливач међу свим птицама које се гњурају под воду. Он плива брже и од многих риба. Под водом плива помоћу својих крилаца и у стању је да достигне брзину од 36 километара на час.

○ Око пет сати после подне човек најинтензивније дише и тада његов организам најефикасније ради. Међутим, око пет часова изјутра организам је потпуно успаван, дисање је најслабије и тада се човек осећа најслабијим.

○ Светски рекорд у дужини лебдења на води на једном месту држи Американац Чарлс Кини још од 1937 године. Он је на реци Хадзон лебдео и одржавао се на води вештим радом руку и ногу читавих 147 часова и 32 минута.

☆ ☆ ☆

ДОБРА ЗАМЕНА

Велика сала опере у Буенос Аиресу била је препуна, али је директор ипак чупао косе од очајања. Јављено му је да је диригент добио срчани напад и да не може да диригује оркестром. У том тренутку пришао му је један младић и рекао:

— Могао бих да заменим диригента. Ја сам шести челиста у вашем оркестру.

Директор није имао куд.

— Покушајте, желим вам срећу... А како је ваше име?

— Артуро Тосканини.

Два часа доцније слушаоци су бурно поздравили онога који ће постати један од највећих диригената на свету.

☆ ☆ ☆

ТРП

Свако ко је био на мору видео је уз обалу многе животиње, па и оне ваљкасте, црне боје, које непомично леже на дну мора. То су трпови. Они спадају у класу бодљокожаца. Тело им је слично краставцу. Уста се налазе на предњем делу и окружена су венцем пипака. Скелет им је закржљао, а састоји се од микроскопски ситних кречњачких телашаца. Кожа им је дебела. Трпови живе искључиво у морима, и то на дну, а хране се органским муљем, ређе ситним животињицама. Неке врсте у источној Азији служе за храну. Занимљиво је да се трпови лако регенеришу. Они могу да обнове целу утробу коју приликом надражаја избаце. Пужу по дну, а понекад се укопају у муљ.

☆ ☆ ☆

КАКВИ СУ ТО МАЈМУНИ ДРЕКАВЦИ?

Мајмуни дрекавци су једна врста америчких мајмуна. Имају широк нос и дугачак реп, којим се служе при верању по дрвећу. Сам мајмун дуг је нешто више од пола метра, док му је реп дугачак око 70 сантиметара. На врху је без длаке. Мужјак има браду. Љуљајући се на репу, он се пребацује лако с гране на грану. Храни се плодовима, лишћем, бубицама и птичјим јајима. Стално је на дрвећу; ретко на земљи. Живи у чопорима и снажно се дере, стварајући паклену галаму, обично пред излазак и залазак сунца. Црни дрекавац живи у Бразилији, а црвени у Јужној Америци.

☆ ☆ ☆

ШТА ЈЕ ЛИМБА?

Лимба је једно дрво које углавном расте на Алпима и Татри. Много се цени у токарству, а употребљава се и за израду намештаја и облагање зидова. Више се цени онај комад дрвета који има чворове, јер они делују сликовито. Пошто лимба расте и на висини од преко 2.000 метара, то је она значајна и због тога што се и на тим висинама може гајити шума, а познато је да шума, поред осталог, штити тле од одроњавања. Посебна врста лимбе је такозвана сибирска лимба.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

УМНИ РАД ПРОДУЖАВА ЖИВОТ

Немачки професор Фогт, коме је 83 године и стално се бави науком, тврди да умни рад продужава људски век. Цео свој живот он је провео испитујући мождани састав великог броја људи, тако да данас поседује највећу „колекцију мозгова" у свету. Пошто функционисање појединих органа зависи од рада мозга, потребно је, вели Фогт, да мозак буде стално активан. А како савремени начин живота приморава људе да све више мисле, научник тврди да неће дуго потрајати па ће просечан људски век износити 120 година.

БЕНЗИН И КОКС ИЗ ТЕШКОГ УЉА

Тешко уље, јевтини продукт који остаје као отпадак приликом рафинирања петролеума, може данас да послужи за добијање кокса и бензина ако се ово рафинирање врши на један нов начин. Наиме, тешко уље се меша са ситно истуцаним коксом, па се све то греје. Један део кокса изгори и потпомогне распадање уља, а као резултат тог процеса добијају се бензин и кокс.

ИСПИТИВАЊЕ ДИМЊАКА

Да би одредио колика треба да буде висина димњака па да дим не смета околини, један амерички професор вршио је опите у тунелима с вештачком промајом, сличним онима у којима се испитују авиони. Под повољним условима, тј. кад је димњак довољно висок, гасови из њега одлазе низ ветар и немају никаквог штетног утицаја на околину. Међутим, дим који излази из непогодних димњака нема довољну брзину и одмах пада на земљу.

НОВО ВЕШТАЧКО ОКО

Један амерички лекар, шеф очне клинике у Бостону, конструисао је вештачко око које се креће као и природно. Ово се постиже помоћу магнета. У шупљину ока стави се подлога од меке пластичне материје која се приљуби уз мишиће и која у себи садржи магнет. Други магнет налази се у вештачком оку, које се постави у ту шупљину. Кад покрећемо здраво око, мишићи покрећу и пластичну подлогу, која, преко магнета, утиче на вештачко око. Овај изум већ је испробан и показао се као веома добар и пријатан за ношење.

ДА БИ МЕД БИО УВЕК СВЕЖ

Мед обично не може дуго да остане свеж, јер се као први корак ка кварењу укуса јавља кристализација. Недавно је један амерички лекар нашао начин да се ово избегне, подвргавајући мед дејству ултразвучних таласа. Овакав мед може да се одржи свеж више недеља, без икаквог трага кристалисања. Овај поступак не само да је практичан, већ постоји нада да се њиме може уопште спречити кристализација.

КО СУ БИЛИ КРАМАРИ?

Крамар је немачка реч и означава малог трговца. У западним југословенским крајевима раније су то били власници или организатори каравана. Крамар је обично јахао на свом коњу испред каравана. Он је лично носио писма, аманете, и друге важније ствари.

НЕНОРМАЛНА БОЈА КРВИ

Три америчка лекара из Портланда пронашла су да у човековој крви постоји и ненормалан хемоглобин. Као што је познато, хемоглобин је супстанца која даје крви црвену боју. Овај ненормални хемоглобин нађен је код два члана једне кинеске породице. Један је патио од јаке анемије, док су се обојица жалили да се веома брзо умарају. Овај хемоглобин добио је назив хемоглобин Н.

ШТА ЈЕ ЕЛАСТИКС?

Еластикс је растегљиво ткиво од гуме и вуне, која је претходно претворена у неку врсту вате из које се затим преде конац за прављење чојастих тканина. Супротно од тога је камгарн, који се прави од фине чешљане вуне.

ШТА ЈЕ КРАКЉАШ?

Крагљаш је птица лако повијеног кљуна, дугих крила и рачвастог репа. Одличан је летач. Лови птице, мишеве и разне гмизавце. Перје му је мрко, глава и врат бело-сиви, а одоздо риђо-мрки. Једна врста крагљаша дуга је до 70, а друга до 60 сантиметара.

АУТОБУС НА ШИНАМА

Пре кратког времена немачки инжењери пустили су у саобраћај први аутобус који може да се креће и по друму и по шинама. Циљ проналаска је да се што више скрати време путовања, јер се такав аутобус, поред тога што иде друмом, користи сваком „пречицом" коју му пружа железничка пруга. Кад треба прећи на шине, под предњи део аутобуса, подмећу се гвоздени точкови, који га мало издижу. Међутим, задњи гумени точкови и даље належу на тле, само се сад крећу по шинама. На тај начин путовање између Кобленца и Витлиха, које траје друмом једно пре подне, употребом ових аутобуса скраћује се за два часа.

СУДБИНА НИШАНСКЕ СПРАВЕ ЗА БОМБЕ

Занимљива је судбина нишанске справе за бомбе, која је у последњим месецима Другог светског рата одиграла значајну улогу. Њу је усавршио још 1923 године Карл Нарден, али је као највећа државна тајна чувана све до 25 јануара 1945, дакле све до пред крај рата. Тада је пилотима било наређено да апарат униште ако буду приморани да слете на непријатељску територију, макар и по цену сопственог живота.

Овај апарат омогућавао је прецизно бацање бомби и са великих висина, изван домашаја противавионске артиљерије. Данас је овај изум добио свој патент и некад тајно оружје може се купити у бироу за патенте за свега 25 центи.

...француски хемичар Шарот проценио је вредност хемиских материја од којих је састављено човечје тело на 31 долар.

...од свих становника на свету Европљани имају најгушћу косу. Али, међу Европљанима има и највише ћелавих.

...Батавија, главни град острва Јаве, добила је своје име по Батаревнима, старим становницима Холандије.

... тридесетогодишње стабло јабуке

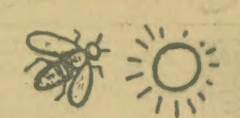
упије из земље око 130 литара воде на дан.

...неке врсте инсеката недељама могу да живе без кисеоника из ваздуха. За то време оне га узимају из гликозе која се налази у њиховом телу.

...како тврди норвешки океанограф Јонаес, Голфска струја мења правац кретања.

...све до пре неколико десетина година странци су називали Јапан „Краљевином пустоши".

... Индоевропљани су сматрали пчелу за „свету птицу сунца". То поштовање пче-

ле сачувало се код свих индоевропских народа. И наш народ не каже за пчелу да је угинула, већ да је умрла.

...ако се риба локарда стави у мали суд с водом, она ће се веома брзо удавити, јер је приморана да плива полако, а при лаганом кретању њене шкрге не могу да јој обезбеде довољну количину кисеоника.

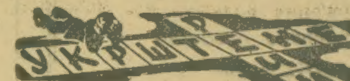
...жене из једног племена на Суматри носе минђуше тешке око 2,5 килограма.

...крвна зрнца код жабе пет пута су већа од крвних зрнаца слона.

...према мишљењу зоопсихолога Бриленда, свиње спадају међу најинтелигентније животиње. Иза њих су на ранг-листи

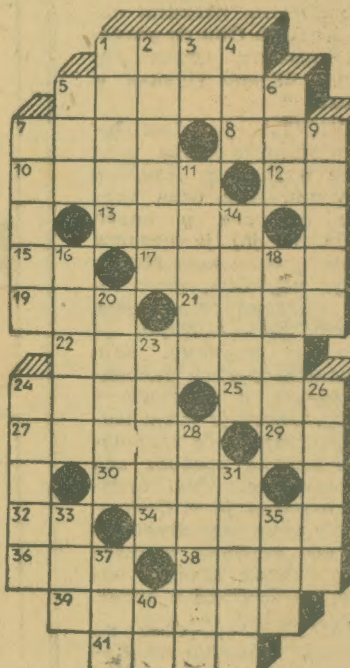

ракуни, пси и мачке, док коњи и краве заузимају последња места.

Водоравно: 1) несугласица; 5) опера од Жоржа Бизеа; 7) индустриска биљка; 8) шаховски израз; 10) јапанска раса паса; 12) ономатопеја гакања; 13) смотра; 15) спев; 17) један од новијих техничких проналазака; 19) животиња из рода мачака; 21) географски појам; 22) област у Африци; 24) роман Емила Золе; 25) град у Финској; 27) врста воћа (множ); 29) бог подземља у грчкој митологији; 30) свеска; 32) слово латинице; 34) средњовековни витез; 36) енглески филозоф из 17 века; 38) мирна; 39) француски протекторат у Африци; 41) главни град Тибета.

Усправно: 1) познато дело Матије Антуна Рељковића; 2) забавни парк у Бечу; 3) презиме немачког физичара, творца једног закона из области електрицитета; 4) један од оснивача Рима; 5) најпознатији енглески морепловац; 6) неодевен; 7) античко име Задра; 9) највиши планински део у Западним Карпатима; 11) татарско-хунско племе; 14) замисао; 16) презиме француског научника, познатог по летовима у статосферу; 18) залив у Црвеном Мору; 20) горњи дом парламента; 23) презиме садашњег претседника египатске владе; 24) проналазач динамита; 26) свечана одећа; 28) град и речно пристаниште у Перуу; 31) област у Грчкој; 33) речна риба; 35) одјек; 37) блато; 40) египатско божанство.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

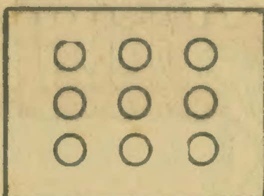
Водоравно: 1) пунш; 5) Бајрон; 7) Ширас; 8) ел; 10) Ерик; 11) Ани; 12) лоз; 13) емир; 14) Ив; 15) алоја; 16) истина; 18) тета; 19) канали; 21) Гален; 22) Ма; 24) онај; 25) бас; 26) рок; 27) сала; 28) ав; 29) Порин; 30) Авињон; 32) Ирак.

Усправно: 1) Париз; 2) ујак; 3) НРС; 4) Шо; 5) бирови; 6) ненија; 7) Шели; 9) лира; 11) амонал; 13) елитан; 15) Атенеј; 17) сталак; 19) Канова; 20) ималин; 21) гора; 23) Асан; 25) барок; 27) Соња; 29) пир; 31) ви.

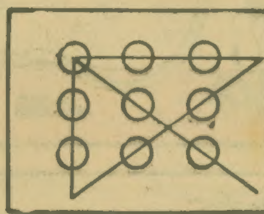
ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

ЧЕТИРИ ПРАВЕ ЛИНИЈЕ

Покушајте да прођете кроз све ове кружиће, почевши од броја 1, помоћу четири праве линије (види слику 1).

СЛ. 1

СЛ. 2

Ако не можете, погледајте слику 2 и одмах ће вам бити јасно како се то може извести.

Умете ли ићи право?

Можда мислите да је лако увек ићи право. Варате се! Има случајева кад је врло тешко држати се праве линије. То ће вам показати и ова игра.

Потрудите се да набавите доглед. Затим повуците кредом по земљи што је могућно правију линију. Дајте доглед првом учеснику у игри и реците му да гледа у белу линију и да иде по њој гледајући наопако кроз доглед.

Тако постављен доглед прилично ће удаљити белу линију и ви ћете видети да ће ваш друг с тешком муком успевати да иде по њој, подижући високо стопала при ходу.

Пливајући запушачи

Узмите шест запушача од плуте, дајте их једном од својих другова и реците му да их спусти на површину воде у једном суду, али тако да они сви пливају у вертикалном положају.

Ми вам одмах кажемо да неће успети. Сваки запушач ће се изврнути и заузети хоризонталан положај на води, поготову ако није опрезан при њиховом постављању. Но, то не значи да је ово немогућно извести. Ево вам начина да то урадите.

Ставите један запушач вертикално на сто, а осталих пет распоредите око њега. Сад их ухватите све заједно једном руком што чвршће можете, пазећи притом да им не покварите распоред. Замочите ту руку у воду, држећи и даље запушаче. Најзад, подигните руку полако на површину воде и чекајте да ниво воде дође до половине висине запушача. Тада ћете видети да ваши запушачи пливају вертикално, на велико чуђење свих присутних.

СНАГА ПАМЋЕЊА

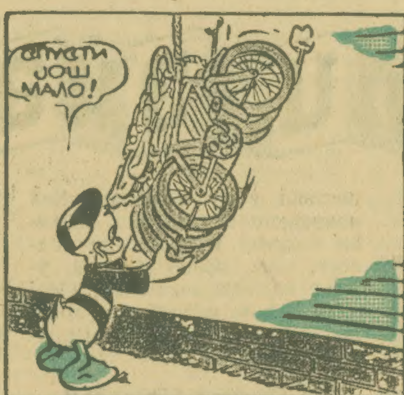

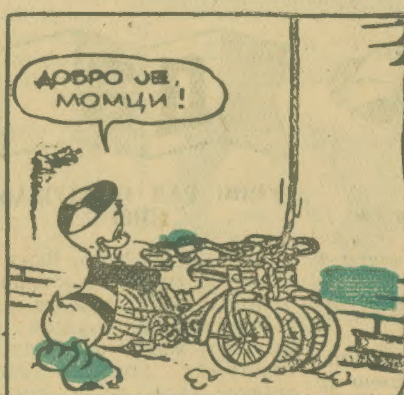
Слика приказује десет разних предмета. Посматрајте их пажљиво један минут, па затим слику покријте табаком хартије и покушајте да опишете шта сте видели на њој. Ако све погодите, значи да имате добро памћење.

Ако хоћете да задатак буде тежи, покушајте да погодите и број који стоји поред сваког појединог предмета.

ЗНА ОН ЗАШТО ПЉЕСКА

— Е, ви кад запљескате никако да престанете, — обраћа се један гледалац у позоришту Паји Патку. — Зар вам се толико допада глас ове певачице?

— Напротив, — вели Паја.

— Па зашто онда пљескате?

— Зар вам није јасно? Докле год ја пљескам, она не може да пева!

РАЗУМЕ СЕ У ИГРУ

Шиља већ читав час посматра двојицу шахиста, који за то време нису повукли ниједну фигуру. Најзад, онај који је био на потезу обрати се Шиљи:

— Реците ми шта бисте ви играли да сте на мом месту.

— О, ја само онако гледам, — правда се Шиља. — Ја уопште не играм домине.

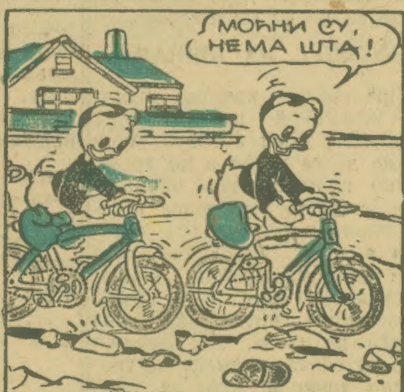
ЗАЈЕДЉИВОСТ

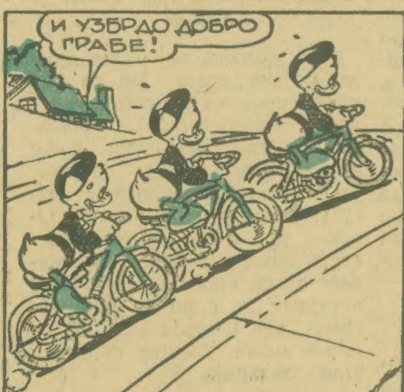
Мики и Мини били у гостима код Белке.

Мики: Дивна жена ова Белка!

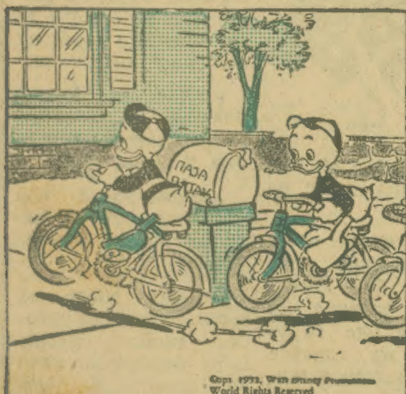
Мини: Е, да си је ти знао пре десет година, кад је била пет година млађа него сад!

Који је ОДГОВОР тачан

ХАНСЕМ је:
- норвешки писац
- лука на Балтичком Мору
- превозно средство

ЦИКЛИЦИ су:
- врста каранфила
- стари грчки песници
- моторни чамци

КУКУТА је:
- планина у Босни
- биљка
- врста голубова

ПАНТИНО је:
- село
- шпанска игра
- планина у Грчкој

ОДГОВОР

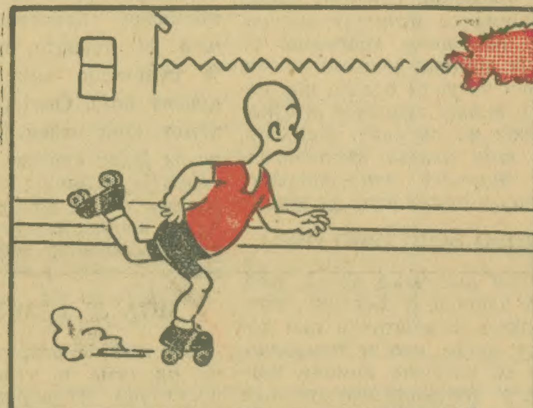
ХАНСЕМ су двоколице са кочијашевим седиштем позади, које се налази изнад путниковог седишта. Ове двоколице добиле су име по њиховом проналазачу, енглеском архитекту Хансему.

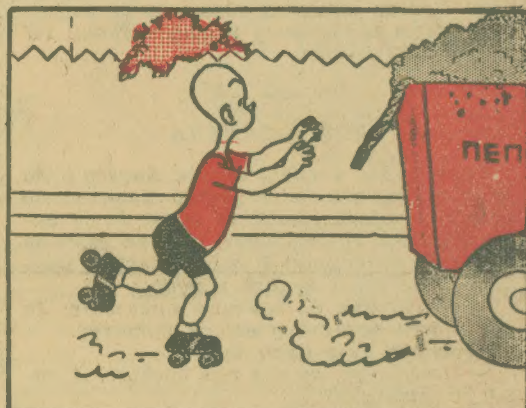
ЦИКЛИЦИ су били грчки епски песници после Хомера. Они су углавном опевали грчки херојски период (јунаке и богове).

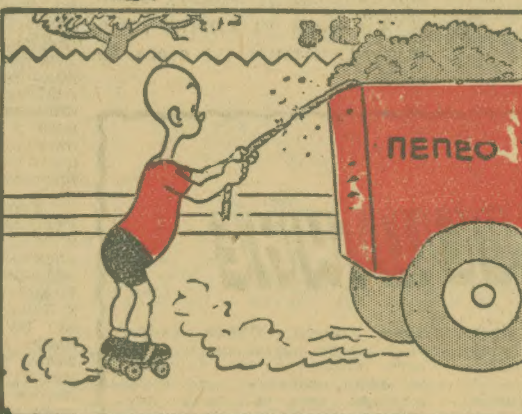
КУКУТА је двогодишња зељаста биљка која расте у Европи, Азији и Америци. Има беле цветове сложене у цваст. Стабљика јој је цеваста и има црвене пеге. Мирис јој је неугодан, укус горак и веома је отровна. Главни њен састојак је алкалоид конинин, који се налази у свим деловима биљке, а нарочито у плоду. Отров је јак и њиме су у старо доба извршаване смртне пресуде над осуђеницима. Тим отровом отрован је и Сократ. У медицини је употребљаван код нервних поремећаја, разних грчева, кашља, бронхитиса и астме.

ПАНТИНО је село на Косову, недалеко од Косовске Митровице. Код њега је Немања 1169 године победио брата Тихомира и његове помоћне грчке чете, па тиме учврстио своју власт.

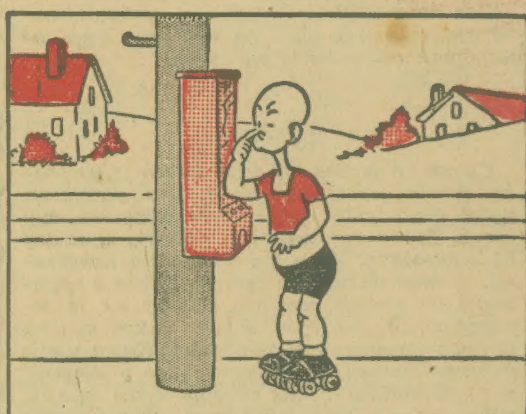

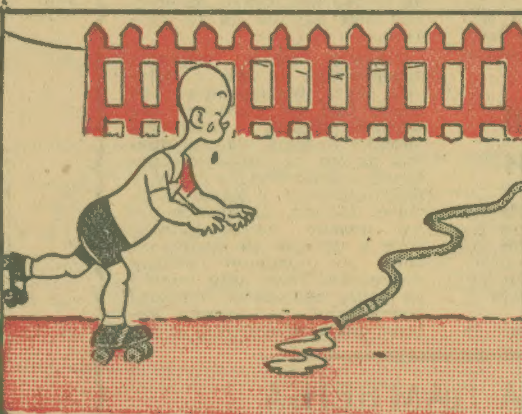

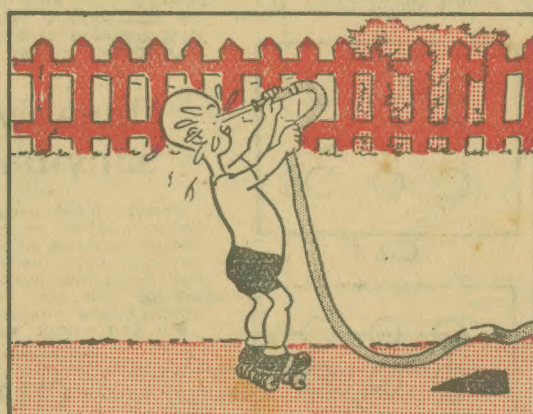

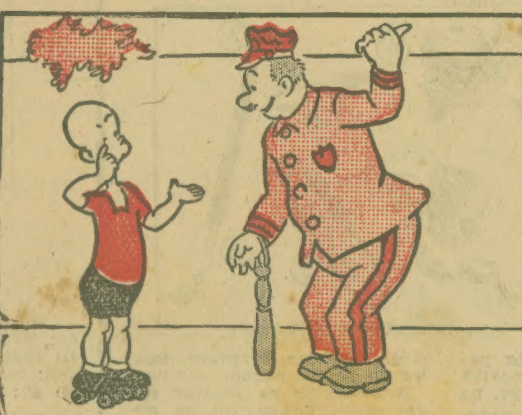

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" Штампарско-издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. — Текући рачун број 102-Т-82, пошт. фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 700, полугодишња 350; за иностранство годишња 1.000, полугодишња 500 динара. Рукописи се не враћају